

Leren Filosoferen

Zesde avond

Het gedachte-experiment

- Bekende gedachte-experimenten:
 - De grot van Plato
 - De “veil of ignorance” van John Rawls
 - Achilles en de schildpad van Zeno
- Jan Bransen: Betono
 - Denkende betonplaat
 - Denkt zich zijn vorm
 - In zeer traag tempo

Betono

Sympathie

- Kunnen wij sympathie opbrengen voor Betono?
 - Hij heeft een naam
 - Hij heeft een mentaal leven
 - Heeft hij ook een eigen wil?
- Is het verhaal voor ons acceptabel?
- Kunnen we ons inleven in de situatie?
- Accepteren we de consequenties die de schrijver trekt?

Mentaal leven

- Dualisme (Descartes)
 - Res extensa: materieel bestaan
 - Res cogitans: mentaal leven
- Strikt gescheiden domeinen
 - Uitgebreidheid / geen ruimtebeslag
 - Fysieke werking / enkel geestelijk
- Hoe kan de geest effect hebben op de materie?

De wil

- Arthur Schopenhauer (1788 – 1860)
- Kant: strikt onderscheid object – subject
- Maar bewustzijn: tegelijk object en subject
- Drijvende kracht: de wil
- De wil kennen we van binnen uit (“Ding an sich”)
- → objecten worden gedreven door een wil.
- De wil is de ware essentie van het universum

Hoe acceptabel is het verhaal?

- Kan beton denken?
 - Denken doe je niet alleen met neuronen
 - Planten hebben ook een bewustzijn (zonnebloemen richten zich naar de zon)
 - Computers “denken” met transistors.
- Heeft een betonplaat een identiteit?
 - Hij is onderscheidbaar van andere

Ridinda & Nekredo

- Ridinda:
 - Sympathie voor Betono
 - Steun en toewijding
- Nekredo
 - Er zijn belangrijkeren zaken
 - Je kunt je aandacht beter besteden

Sluier van onwetendheid

- John Rawls (1921 – 2002)
- Wat is rechtvaardig?
- Zonder aanzien des persoons
- Sluier van onwetendheid: je weet niet wat je bent
- → onpartijdige en eerlijke verdeling van welzijn en respect

Sentimentalistisch humanisme

- Hoe voelen mensen of ze zielsverwanten zijn?
- Begrip van elkaars menselijkheid
- Gegrond in emoties
- Besef van verbondenheid
- Vergeleken met Betono zijn alle mensen onderling naaste familie
- Als je sympathie kunt hebben voor een betonplaat, kun je zeker sympathie hebben voor je medemensen

Morele afstand

- = Mate waarin iemand zich moreel betrokken voelt
- Hangt morele betrokkenheid af van de geografische afstand?
- Hoe groter de sympathie, hoe kleiner de morele afstand
- Morele afstand niet, politieke afstand wel afhankelijk van geografische afstand

Barmhartige Samaritaan

- Motivatie: ratio of gevoel?
- Publieke ruimte : zonder aanzien des persoons
 - Principes van Rawls van toepassing
- Sentimentalistisch humanist: sentimentele motivatie
 - We moeten onze morele gevoeligheid trainen

One ought to many

- Bernard Williams (1929 – 2003)
- Argumenten zoeken bij publieke moraal voor wat je hart je ingeeft
 - Je kind redden of een vreemde man?
- Emoties zijn fundamenteel voor wat mensen beweegt (vgl. Hume)
- Emotionele nabijheid gekoppeld aan morele nabijheid

De uitdaging

- Sympathie bepalend voor morele nabijheid
- Uitdaging: vergroot je hart
- Emoties zijn natuurlijke bondgenoten
- Meer morele groei door ontwikkeling van sentimenten dan door ontwikkelen principiële, onpersoonlijke houding
- Principes zijn voor overheden (ieder is gelijk voor de wet)

Integratiedebat

- “Autochtonen laten hun identiteit thuis als ze de straat opgaan”
- Allochtonen laten hun identiteit niet thuis
- Relatie identiteit – morele afstand
- Inconsistentie: wel identiteit, geen relatie tot morele afstand

Gedachte-experiment

Gedachte-experiment

- Wilders & Mohammed B. leren Betono kennen
- Leidt tot emotionele betrokkenheid
- Onderlinge betrokkenheid tussen mensen is veel groter
- Uitgangspunt: zielsverwantschap

Gedachte-experimenten

- Vgl. “echt” experiment: Opstelling creëren waarin gecontroleerd kan worden ingegrepen in studieobject
- Onderzoeken van begrippenkader
 - Omstandigheden → consequenties: hoe acceptabel zijn die consequenties?
- Experiment uitvoeren = dialoog aangaan
- Het werkt door mensen te dwingen hun inzicht beter te verwoorden

Vragen 1

- In hoeverre kun je meegaan met het idee van een denkende betonplaat?
 - Denken = zijn vorm realiseren
 - Geen zelfreflectie
 - Bewuste wil is een illusie (Daniel Wegner)
- Helpt het om de afstand tussen mensen te relativeren?
- Emoties ontwikkelen i.p.v. rationeel denken aanleren?

Vragen 2

- Wat denk je van emotionele betrokkenheid als maat voor morele afstand?
- Moeten we de cirkel van onze emotionele betrokkenheid vergroten?
- Moet de overheid in haar wetten ook rekening houden met die emoties?

Casus

Casus: dierenrechten

- Moeten dieren ook rechten hebben?
- Zijn dat de zelfde als mensen?
 - Zo ja, waarom?
 - Zo nee, wat bepaalt het verschil?
- Heeft een paard dan de zelfde rechten als een krokodil?
- Hoe zouden die dieren die rechten in de praktijk moeten brengen?